

Zmiany w instrumentach ochrony rynku unijnego przed nieuczciwą chińską konkurencją

W grudniu ubiegłego roku wprowadzone zostały nowe instrumenty ochrony europejskiego rynku przed napływem towarów subsydiowanych i importowanych po cenach dumpingowych. Nowe przepisy nie obciążają europejskich firm istotnymi dodatkowymi obowiązkami związanymi z wszczęciem postępowania antydumpingowego. Obowiązek wykazania, że dana gospodarka podlega znaczącym zakłóceniom spoczywa na Komisji Europejskiej. Wraz z rozporządzeniem opublikowano obszernie sprawozdanie poświęcone mechanice i skutkom wpływu Komunistycznej Partii Chin i administracji państwowej na gospodarkę Chin. Każda ze stron postępowania antydumpingowego może skorzystać z informacji zawartych w sprawozdaniu jako dowodów w postępowaniu antydumpingowym.

Pekin podkreśla, że zgodnie z protokołem przystąpienia Chin do Światowej Organizacji Handlu (WTO) uznanie ich za gospodarkę rynkową (ME) oraz zaprzestanie stosowania specjalnych zasad w postępowaniu antydumpingowym powinno mieć bezwzględnie miejsce od grudnia 2016 r. Chińskie władze zdają sobie sprawę, że nie są w stanie przekonująco wykazać, iż chińska gospodarka funkcjonuje na zasadach rynkowych. Pekin kwestionuje jednak zdecydowanie nowe przepisy i będą one prawdopodobnie przedmiotem postępowania przed WTO. WTO przechodzi obecnie okres poważnych trudności. Chiny mają szansę na zwycięstwo w postępowaniu na forum organizacji, co postawiłoby władze UE w przyszłości w obliczu podjęcia decyzji o rezygnacji ze środków ochrony lub zignorowanie wyników postępowania. Na czas batalii prawnej Unia zyska kilka dodatkowych lat możliwości korzystania z nowych instrumentów ochrony, ale w wypadku przegranej konieczne jest poszukanie innych rozwiązań.

Podobne do unijnego stanowisko prezentują Stany Zjednoczone. Administracja Trumpa również podjęła kroki zmierzające do zwiększenia ochrony swoich przedsiębiorstw i gospodarki. Mimo sporów i różnic UE podejmuje współpracę z USA skierowaną przeciw nieuczciwej chińskiej konkurencji. Chiny muszą liczyć się z możliwą solidarną postawą czołowych gospodarek świata. Unia Europejska dla wywarcia presji na Chiny i obrony nowych instrumentów może koordynować działania ze Stanami Zjednoczonymi i w mniejszym stopniu z Japonią.

Chiny są istotnym partnerem handlowym Polski, z którym wciąż rośnie ujemne saldo handlowe. W wielu branżach i segmentach produkcji polskie przedsiębiorstwa konkurują z chińskimi na rynku krajowym i unijnym. Dążenie

do zachowania poprawnych stosunków z Pekinem nie powinno przesłaniać polskim władzom faktu, że mechanizmy funkcjonowania chińskiej gospodarki i nieuczciwa chińska konkurencja istotnie wpływają na sytuację producentów zlokalizowanych w Polsce. Problem dotyczy lub może dotyczyć w przyszłości nie tylko produktów masowych jak np. stal, ceramika czy opony, ale również mniejszych branż niszowych, innowacyjnych lub w których polskie firmy próbują wejść do europejskiej czołówki jak np. elektryczne rowery, kolejnictwo czy przemysłowe zastosowania grafenu.

Polski rząd powinien ściśle współpracować z innymi państwami europejskimi oraz z organami unijnymi w celu skutecznego egzekwowania nowych przepisów. Należy również prowadzić monitorowanie importu z Chin do Polski pod kątem identyfikacji grup produktowych, w których chińscy producenci już obecnie zyskują nad polskimi przedsiębiorstwami nieuczciwą przewagę konkurencyjną. Należy również podjąć działania proaktywne i monitorować oraz identyfikować nowe grupy produktów dumpingowanych lub subsydiowanych, które dopiero mogą w przyszłości stanowić nieuczciwą konkurencję dla polskich firm. Dotyczy to szczególnie produktów innowacyjnych, zaawansowanych technologicznie lub o znaczącej wartości dodanej. Należy udzielić szczególnego wsparcia sektorowi MŚP, gdyż dla przedsiębiorstw tego sektora samodzielne pozyskiwanie i analizowanie informacji dotyczących nieuczciwej chińskiej konkurencji przerasta możliwości kadrowe i finansowe.

Przyczyny wprowadzenia nowych przepisów chroniących rynek europejski przed nieuczciwą konkurencją

12 grudnia ubiegłego roku Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej wydały rozporządzenie zmieniające zasady ochrony europejskiego rynku przed napływem towarów subsydiowanych i importowanych po cenach dumpingowych¹. Celem nowych przepisów jest zapewnienie ochrony europejskiego rynku przed nieuczciwą konkurencją spoza UE. Zmiana przepisów jest zwieńczeniem długiego, zintensyfikowanego w 2016 r. procesu negocjacji między państwami członkowskimi i organami unijnymi. Przyczyną rewizji przepisów było wygaśnięcie określonego w protokole o przystąpieniu Chin do WTO piętnastoletniego okresu przejściowego². Do grudnia 2016 r. władze UE mogły przy wydawaniu decyzji o nałożeniu ceł antidumpingowych na towary importowane z Chin zamiast porównania cen eksportowych do cen na wewnętrznym chińskim rynku stosować alternatywne metody. Chętnie stosowaną metodą było porównanie eksportowych cen chińskich produktów cen w odpowiednim (analogicznym) państwie trzecim o gospodarce rynkowej³.

Dalsze stosowanie po grudniu 2016 r. alternatywnych metod stanowiło naruszenie reguł WTO⁴. Brak wprowadzenia nowych rozwiązań prowadziły natomiast do

konieczności stosowania wobec importu z Chin ogólnych reguł WTO. Oznaczałoby to konieczność traktowania Chin jak gospodarki rynkowej. W praktyce znacząco ograniczyłoby to możliwości władz unijnych w zatrzymywaniu napływu towarów, które przewagę konkurencyjną wobec rodzimej europejskiej produkcji zawdzięczają nie czynnikom rynkowym, ale interwencji państwa w gospodarkę⁵.

Uznanie Chin za gospodarkę rynkową *expressis verbis* i stosowanie wobec chińskiego importu standardowych reguł WTO byłoby akceptacją nieuczciwej konkurencji ze strony chińskich producentów i stwarzałoby poważne zagrożenie dla europejskich przedsiębiorstw⁶. Spodziewany wzrost chińskiego importu oznaczałby w efekcie redukcję zatrudnienia. Według różnych szacunków sięgałaby ona w całej Unii od ok. 200 tys. realnie utraconych miejsc pracy⁷ do 1,75 mln⁸. Polska jest wskazywana jako jedna z gospodarek najbardziej zagrożonych na utratę miejsc pracy z szacowaną liczbą od 20 tys.⁹ do 145 tys.¹⁰

Chiny są głównym po USA partnerem handlowym Unii Europejskiej, a UE jest największym partnerem dla Chin, z którym jednak UE ma ogromny deficyt handlowy¹¹. Wpływ KPCh i centralne planowanie oraz interwencjonizm państwowy mają istotne przełożenie na przewagę konkurencyjną chińskich eksporterów. Największa liczba postępowań antydumpingowych toczących się przed unijnymi organami dotyczy właśnie Chin. Przeciw Chinom wdrożono także więcej środków antydumpingowych niż przeciw wszystkim innym państwom łącznie¹².

Grupy interesariuszy i unijny proces legislacyjny

W związku z brakiem otwarcia się chińskiej gospodarki na zagraniczne produkty i inwestycje, coraz trudniejszym środowiskiem biznesowym dla europejskich przedsiębiorstw operujących w Chinach oraz ekspansywną zagraniczną polityką gospodarczą Chin stanowisko części rządów kluczowych państw europejskich wobec modelu współpracy z Chinami uległo wyraźnemu usztywnieniu¹³. Również europejskie organizacje branżowe producentów i związki zawodowe oczekiwały utrzymania mechanizmu ochrony przed nieuczciwym importem z Chin¹⁴.

Stanowisko europejskich interesariuszy znalazło odzwierciedlenie w pracach organów UE. W maju 2016 r. parlament europejski odmówił uznania Chin za gospodarkę rynkową podkreślając, że Pekin powinien wywiązać się ze wszystkich zobowiązań związanych z uczestnictwem w WTO. Wskazał też, że Komisja Europejska powinna uwzględnić przede wszystkim interes europejskich przedsiębiorstw, stanowisko związków zawodowych, wzrost gospodarczy i miejsca pracy oraz stosować niestandardową metodologię w postępowaniach antydumpingowych i przeciw nielegalnym subsydiom, nie naruszając jednak reguł WTO¹⁵. W lipcu 2016 r. Komisja Europejska podjęła decyzję o rezygnacji ze stosowania kwalifikacji państw jako

gospodarki rynkowe i nierynkowe i o jednakowym traktowaniu wszystkich członków WTO. Jednocześnie Komisja zapowiedziała wprowadzenie nowych instrumentów ochrony, włącznie z nową niestandardową metodologią obliczania ceł antydumpingowych, która będzie zapewniała co najmniej taką samą ochronę rynku jak dotychczasowa oraz poprawę mechanizmu ochrony przed produktami subsydiowanymi¹⁶.

W listopadzie 2016 r. Komisja przedstawiła analizę trzech scenariuszy i swoją rekomendację rozwiązania szeroko uwzględniającego stanowisko parlamentu¹⁷. W czerwcu ub.r. Komitet ds. Handlu Komisji Europejskiej wprowadził dodatkowe istotne zmiany do projektu włączając jako element oceny statusu gospodarki eksportera: ewaluację sytuację systemu finansowego, ocenę z punktu widzenia międzynarodowych standardów rynku pracy, ochrony środowiska prawa własności, prawa spółek, systemu podatkowego i prawa upadłościowego¹⁸. Propozycja istotnie rozszerzała kryteria oceny statusu gospodarki państwa eksportera oraz podstawy do obliczania wartości normalnej. Jej założenia odzwierciedlały krytyczne uwagi europejskich kręgów biznesowych i związkowców i były wyraźnie skierowane przeciw Chinom.

Nowe przepisy zostały przyjęte w instytucjach unijnych sprawnie i przy szerokim poparciu różnych grup interesariuszy. Na początku października ub.r. przedstawiciele Rady UE i Parlamentu Europejskiego uzgodnili stanowiska dotyczące kształtu nowych przepisów¹⁹, przyjmując wszystkie główne propozycje zwiększające możliwości organów unijnych i przedsiębiorstw z państw członkowskich do ochrony przed nieuczciwą konkurencją²⁰. W listopadzie projekt zmian został skierowany do pierwszego czytania²¹. Projekt zmiany rozporządzenia został uchwalony przy poparciu zdecydowanej większości europosłów²² i wyraźnym poparciem kół parlamentarnych²³. Zatwierdzony przez Radę UE został przyjęty 12 grudnia ub.r.

Podstawowe założenia i wymiar praktyczny wprowadzenia nowych przepisów

W celu uniknięcia niezgodności z przepisami WTO władze UE zrezygnowały z używania terminu „gospodarki nierynkowa”, co zostało uznane za dorozumiane uznanie Chin za gospodarkę rynkową. Dla uniknięcia zarzutów o tworzenie regulacji skierowanej tylko przeciw Chinom przedstawiciele UE wielokrotnie podkreślali, że przepisy będą obowiązywały w stosunku do każdego państwa spoza UE spełniającego określone w rozporządzeniu przesłanki dla uznania, że jego gospodarka podlega „znaczącym zakłóceniom”. Te przesłanki to np.: znaczny udział sektora państwowego w gospodarce; wpływ władz państwowych na koszty produkcji działanie systemu finansowego; faworyzowanie krajowych producentów; brak, nieefektywność bądź dyskryminujące stosowanie prawa własności, spółek lub upadłościowego. Katalog czynników jest otwarty i do kompetencji organów unijnych należy uznanie innych czynników za

prowadzące do znaczących zakłóceń. Oddaje to w ręce KE i innych organów znaczną władzę dyskrejonalną.

Uznanie, że dana gospodarka podlega znaczącym zakłóceniom pozwala na odejście od zasady porównywania ceny eksportowej do cen i kosztów na rynku krajowym na rzecz porównania jej do stosownych kosztów produkcji i sprzedaży w odpowiednim kraju reprezentatywnym²⁴ albo do nieznieskształconych międzynarodowych cen, kosztów lub wartości odniesienia (*benchmark*)²⁵. Brak określenia szczegółowej metodologii doboru kraju reprezentatywnego i międzynarodowych standardów daje dużą swobodę. Ustalanie wartości normalnej według metody kraju reprezentatywnego wymaga dokonania w pierwszej kolejności wyboru kraju, który spełnia odpowiednie standardy społeczne i ochrony środowiska²⁶. Przełoży się to na podwyższenie wartości normalnej i w efekcie wyższe cła antydumpingowe.

Nowe rozporządzenie daje organom unijnym do rąk potężne narzędzie, które dzięki swojej elastyczności może pozwolić na sprawną ocenę i blokowanie napływu produktów eksportowanych po cenach dumpingowych lub objętych subsydiami. Należy jednak zauważyć, że elastyczność metodologii i ogromna władza dyskrejonalna organów unijnych graniczą z arbitralnością. Mimo odmiennej nomenklatury, mechanizm kwalifikowania gospodarki jako podlegającej znaczącym zakłóceniom i kształtowania normalnej wartości jest w swojej istocie podobny do stosowanego uprzednio dla krajów o gospodarce nierynkowej. Oba te czynniki wraz z zarzutami natury formalnej o niezgodność z przepisami WTO sprawiają, że nowe regulacje są kwestionowane przez Chiny i będą prawdopodobnie przedmiotem postępowania przeciw UE przed WTO²⁷.

Ciężar dowodu obciąża eksportera, a nie przedsiębiorstwa unijne. Zagraniczny producent musi wykazać, że jego ceny i koszty nie podlegają znieskształceniom, natomiast wykazanie, że dana gospodarka podlega znaczącym zakłóceniom spoczywa na Komisji Europejskiej. Nowe przepisy spełniają istotny postulat nieobciążania unijnych przedsiębiorstw istotnymi dodatkowymi, w porównaniu do wcześniejszych, obowiązkami związanymi z wszczęciem postępowania antydumpingowego. Dla przedsiębiorców pomocnym narzędziem może być specjalny przewodnik opisujący wymagania, strony postępowania i procedurę postępowania antydumpingowego. Przewodnik ten zawiera m.in. dokładny opis postępowania dla wyliczenia normalnej wartości według określonych w rozporządzeniu metod²⁸.

Sprawozdanie o znaczących zakłóceniach w gospodarce Chin

Zmianom rozporządzenia towarzyszyła publikacja opracowanego przez Komisję Europejską obszernego sprawozdania poświęconego znaczącym zakłóceniom w chińskiej gospodarce²⁹. Jego celem jest odciążenie przedsiębiorstw, związków przedsiębiorców i innych organizacji składających wnioski o wszczęcie postępowania

antydumpingowego od konieczności samodzielnego przeprowadzania dowodu, że w danym państwie dochodzi do znaczących zakłóceń. Każda ze stron postępowania antydumpingowego może skorzystać z informacji zawartych w sprawozdaniu jako dowodów w postępowaniu. Przemysł unijny może również skorzystać z nich jako dowodów dla uzasadnienia konieczności obliczenia wartości normalnej.

Wybór Chin jako pierwszego państwa³⁰, któremu zostało poświęcone sprawozdanie dodatkowo wzmacnia wymowę nowych rozwiązań jako skierowanych głównie przeciw Pekinowi. Zadaniem sprawozdania jest również udowodnienie zasadności odmiennego traktowania Chin przez władze unijne. Sprawozdanie charakteryzuje się kompleksowym podejściem do zdefiniowania i zanalizowania czynników wpływających na powstanie stanu określanego w rozporządzeniu jako znaczące zakłócenia. Sprawozdanie wskazuje, że socjalistyczna gospodarka rynkowa, jaką wdrażają władze Chin, jest oparta na wpływie Komunistycznej Partii Chin bezpośrednio lub poprzez organa administracji państwowej na życie gospodarcze. Podkreślono, że system prawny sankcjonuje sterowanie gospodarką w oparciu o centralne planowanie za pomocą gargantuicznej siatki planów, wytycznych, programów państwowych. Opisuje również interwencję partii i państwa we wszystkie sfery życia gospodarczego, w szczególności w zarządzanie przedsiębiorstwami państwowymi i w sterowanie wielkością ich udziału w gospodarce, podporządkowanie systemu finansowego.

Partia i państwo decydują o rozwoju i wsparciu dla poszczególnych branż i sektorów gospodarki, co przekłada się na kształt i rozmiar chińskiego eksportu. Sprawozdanie Komisji dokonuje również wszechstronnej analizy protekcyjnych przepisów i praktyk w zakresie zamówień publicznych i inwestycji, które dyskryminują zagraniczne towary i przedsiębiorstwa, również w wypadku działalności poprzez przedsiębiorstwa zarejestrowane na terenie Chin. Analiza ingerencji państwa w ceny i dystrybucję środków produkcji takich jak ziemia, energia, kapitał, surowce i praca obrazuje skalę i zakres wpływu partii i państwa na kształtowanie się kosztów i – co za tym idzie – cen towarów na rynku chińskim w tym również towarów eksportowych. W sprawozdaniu szczegółowo przedstawiono mechanikę zakłócenia mechanizmu wolnorynkowego na przykładzie wybranych branż: stalowej, produkcji aluminium, chemicznej i ceramicznej. Przemysł unijny w tych branżach może wprost skorzystać w postępowaniach antydumpingowych z dowodów zawartych w sprawozdaniu. W sytuacji naruszeń w innych branżach skarżący podmiot może skorzystać z tych dowodów na zasadzie analogicznej wraz z wykorzystaniem informacji z części ogólnej sprawozdania

Stanowisko władz chińskich

Chińskie władze od lat podkreślają, że uznanie Chin za gospodarkę rynkową oraz zaprzestanie stosowania specjalnych metod w postępowaniu antydumpingowym

powinno mieć bezwzględnie miejsce od grudnia 2016 r.³¹ Przez wiele lat Pekin starał się poprzez lobbowanie państw członkowskich UE doprowadzić do korzystnego dla Chin rozwiązania. Usztywnienie stanowiska UE w 2016 r. spowodowało również bardziej zdecydowane reakcje chińskiej strony. W grudniu 2016 r. Chiny rozpoczęły postępowanie przed WTO przeciw UE o stosowanie niezgodnych z zasadami WTO metod ustalanie normalnej wartości w postępowaniu antydumpingowym³².

W reakcji na publikację rozporządzenia oraz towarzyszącego mu sprawozdania chińskie władze zaprezentowały cały wachlarz przeróżnych argumentów mających na celu podważenie oceny, jaką UE wystawiła chińskiej gospodarce. Ministerstwo Handlu podkreśliło, że Chiny, jak każde inne państwo, mają prawo do własnego modelu rozwoju, który powinien być szanowany przez społeczność międzynarodową, a osiągnięcia chińskiej socjalistycznej gospodarki rynkowej cieszą się uznaniem wielu państw i należy traktować chińska gospodarkę równorzędnie do innych³³. Według retoryki KPCh Zachód nie chce uznać Chin za gospodarkę rynkową gdyż w ten sposób domyślnie musiałyby wyraziłyby uznanie dla chińskiego modelu³⁴. W świetle pogarszającego się w ostatnich latach wskutek działania chińskich władz otoczenia biznesowego dla zagranicznych firm w Państwie Środka³⁵ dość interesującym argumentem jest wykazanie troski o los międzynarodowych korporacji, których chińskie przedsiębiorstwa eksportujące na teren UE mogą być zdaniem chińskiej strony dotknięte nowymi przepisami. Strona chińska wskazuje również, że stosowanie ceł antydumpingowych doprowadziło do zamknięcia szeregu zakładów produkcyjnych i zwolnienia dziesiątków tysięcy pracowników³⁶. Trudno jednak uznać jako ważki dla strony unijnej argument, że upadły chińskie firmy, które prowadziły eksport oparty na nieuczciwej konkurencji³⁷.

Pekin zdaje sobie sprawę, że nie jest w stanie przekonująco wykazać, iż chińska gospodarka funkcjonuje na zasadach rynkowych i podważyć stanowisko, że Chiny nie dopełniły realnie zobowiązań związanych z wejściem do WTO³⁸. Strona chińska zdaje też sobie sprawę ze znaczenia sprawozdania, które kompleksowo opisuje mechanizmy gospodarcze wpływające na tworzenie nieuczciwej konkurencji w środowisku chińskiej socjalistycznej gospodarki rynkowej, dla przyszłych postępowań antydumpingowych i przeciw produktom subsydiowanym³⁹. Z tego powodu merytoryczne działania Pekin koncentruje obecnie przede wszystkim na wykazaniu niezgodności nowych przepisów z regułami WTO, co przekłada się na położenie dużego nacisku na batalię prawną opartą na wykładni językowej i logicznej.

Głównym zarzutem stawianym przez chińskie Ministerstwo Handlu jest brak w przepisach antydumpingowych instytucji znaczących zakłóceń, której nie można wywieść ze szczególnej sytuacji rynkowej⁴⁰. Ponadto ewentualne stosowanie tej instytucji jest sprzeczne z art 2.2 przepisów antydumpingowych WTO. Również sprzeczne z tymi przepisami jest wprowadzenie do mechanizmu wyboru kraju

reprezentatywnego kryterium zachowania standardów ochrony środowiska i zatrudniania. Nawet w wypadku występowania zjawisk określanych przez UE jako znaczące zakłócenia w gospodarce nie oznacza to wymaganej przez przepisy niemożności porównania ceny krajowej a ceną eksportową, gdyż zjawiska te wpływają zarówno na koszty produktów kierowanych na rynek wewnętrzny i na eksport. Ponadto nowe unijne przepisy nie są zdaniem chińskiego ministerstwa sformułowane tak, że celem ich jest ustalenie wartości w Chinach, czego wymagają przepisy WTO, nawet korzystając pomocniczo np. z metody państwa reprezentatywnego lub cen międzynarodowych, ale odwołują się wprost do tych wartości⁴¹.

Konfrontacja świata zachodniego z Chinami o zasady wolnego handlu

Unia Europejska nie jest jedyną czołową gospodarką świata, która dąży do zachowania zestawu środków dla ochrony swojego rynku przed chińskim importem. Podobne stanowisko prezentują Stany Zjednoczone. O ile Unia Europejska dokonuje przebudowy swojego systemu instrumentów chroniących rynek, żeby uniknąć oskarżeń o otwarte naruszanie przepisów WTO o tyle Stany Zjednoczone wprost negują status Chin jako gospodarki rynkowej. Do grudnia 2016 r. USA nie uznały Chin za ME, co spowodowało wszczęcie przez Chiny postępowania wobec USA analogicznego do tego, jakie wszczęły wobec UE⁴². W ostatnim raporcie Przedstawiciela USA ds. Handlu (USTR) na temat zgodności gospodarki Chin z wymogami WTO za 2016 r. podobnie jak w raportach za lata poprzedzające wskazano liczne obszary, w których Chiny nie spełniają standardów organizacji⁴³. Niewywiązanie się Pekinu z zobowiązań związanych z przystąpieniem do WTO jest koronnym argumentem Waszyngtonu dla utrzymania wobec Chin dotychczasowego reżimu dla ochrony własnego rynku. Polityka administracji D. Trumpa wobec Chin w praktyce wciąż jest daleka od radykalnych haseł głoszonych podczas kampanii prezydenckiej. Jednakże domniemany brak współpracy ze strony Pekinu w niwelowaniu zagrożenia ze strony Korei Północnej oraz brak postępów w negocjacjach handlowych sprawił, że administracja D. Trumpa podjęła kroki zmierzające do zwiększenia ochrony swoich przedsiębiorstw i gospodarki. W sierpniu uruchomiono postępowanie o dyskryminowanie przez Chiny amerykańskich firm technologicznych⁴⁴. Bez rozgłosu prowadzony jest także wszechstronny przegląd polityki USA wobec Chin. W listopadzie ub.r. Stany Zjednoczone formalnie odmówiły uznania Chin za gospodarkę rynkową⁴⁵, co w praktyce oznacza utrzymanie obecnego systemu instrumentów ochrony, w tym ceł antydumpingowych.

Chiny muszą się liczyć z możliwą solidarną postawą czołowych gospodarek świata, a Unia Europejska dla wywarcia presji na Chiny i obrony wprowadzenia nowych instrumentów może koordynować działania ze Stanami Zjednoczonymi i w mniejszym stopniu z Japonią. W trakcie grudniowego spotkania ministrów handlu państw członków WTO w Buenos Aires USA, UE i Japonia wydały wspólne oświadczenie o koordynacji wysiłków o wspólnej walce z ramami prawno-administracyjnymi i praktykami

handlowymi zakłócającymi rynek. Zapowiedziały również współpracę na forum WTO i innych organizacji międzynarodowych w celu eliminacji nieuczciwej konkurencji wynikającej z subsydiowania przedsiębiorstw państwowych, przymusowego przekazywania technologii oraz wymogu czynnika lokalnego. Oświadczenie nie wymieniało Chin z nazwy, jednak zakres krytykowanych działań i wypowiedzi przedstawicieli państw wyraźnie wskazały Pekin jako adresata⁴⁶.

Współpraca między USA, UE i Japonią ze względu na spory między partnerami – szczególnie na linii UE-USA – może być ograniczona i utrudniona. Unia Europejska musi się jednak liczyć z tym, że ze względu na duży zakres władzy dyskrecyjnej, jaką stwarzają nowe przepisy oraz wątpliwe umocowanie ich w obecnych ramach prawnych Chiny mają szansę na zwycięstwo w postępowaniu na forum WTO. Unia zyska kilka dodatkowych lat możliwości korzystania z faktycznie tych samych co do tej pory instrumentów ochrony⁴⁷. Jednak w dłuższej perspektywie jest to kwestia polityczna. Jest to spór o to, jakie zasady będą leżały u podstaw międzynarodowego ładu gospodarczego. Czy zasady gospodarki wolnorynkowej w modelu promowanym przez UE czy też chiński model rozwoju oparty na silnej obecności i interwencji państwa w gospodarkę oraz silnym faworyzowaniu własnych przedsiębiorstw? Ostatni zjazd KPCh wyraźnie wskazał, że w sferze gospodarczej Chiny Xi Jinpinga będą dążyły do umocnienia w kraju i promowania za granicą swojego modelu gospodarczego, który uznają za co najmniej równorzędny do szeroko pojętego liberalnego kapitalizmu⁴⁸. W sporze z Chinami dla UE współpraca nawet z tak trudnym partnerem jak Stany Zjednoczone pod rządami prezydenta Trumpa i odmiennym jak Japonia może być istotnym wsparciem.

Działania na rzecz ochrony interesów polskich przedsiębiorstw

Chiny są istotnym partnerem handlowym Polski. Jest to drugi co do wielkości eksporter do Polski a ujemne saldo wymiany handlowej z tym państwem rośnie dynamicznie z roku na rok. Wzrost polskiego eksportu do Chin, mimo że nabiera dynamiki, nie jest w stanie zrównoważyć tempa wzrostu importu. W wielu branżach i segmentach produkcji polskie przedsiębiorstwa konkurują z chińskimi na rynku krajowym i unijnym. Dążenie do zachowania poprawnych stosunków z Pekinem nie powinno przesłaniać polskim władzom faktu, że mechanizmy funkcjonowania chińskiej gospodarki dalekie są od standardów gospodarki rynkowej, w której warunkach funkcjonują polscy przedsiębiorcy. Nieuczciwa chińska konkurencja wpływa na pozycję konkurencyjną polskich firm⁴⁹, w niektórych przypadkach na ich istnienie. Problem dotyczy lub może dotyczyć w przyszłości nie tylko produktów masowych jak stal⁵⁰, przemysł ceramiczny⁵¹, opony⁵², ale również branż niszowych jak np. elektryczne rowery⁵³, branż, które próbują się odrodzić jak np. branża odzieżowa⁵⁴ oraz branż, w których polskie firmy próbują stanąć w europejskiej czołówce jak np. przemysłowe

zastosowania grafenu⁵⁵ czy kolejnictwo⁵⁶. Dalsze szybkie zwiększanie importu z Chin może również oznaczać utratę miejsc pracy.

Polski rząd powinien ściśle współpracować z innymi państwami europejskimi oraz z organami unijnymi w celu skutecznego egzekwowania nowych przepisów. W interesie Polski jest również skoordynowanie wspólnie z organami unii europejskiej i kluczowymi państwami europejskimi działań mających na celu wywarcia nacisku na Pekin na zaprzestanie praktyk powodujących znaczące zakłócenia rynku i na stworzenie instytucjonalnych ram zapewniających uczciwą konkurencję dla przedsiębiorstw unijnych i chińskich. Ze względu na charakter chińskiej gospodarki i główne założenia polityczne administracji Xi Jinpinga jest to cel długofalowy i trudny do osiągnięcia. Bez podjęcia wspólnych działań państwo członkowskich, przy rozwiązaniu dzielących je różnic interesów i osiągnięcia kompromisów oraz bez współpracy z organami unijnymi nie będzie możliwe uzyskanie znaczących ustępstw ze strony Pekinu.

Polskie przedsiębiorstwa i inne uprawnione organizacje mogą korzystać z nowych instrumentów na tych samych zasadach jak firmy z pozostałych państw unijnych. Pożądanym jest, by podobnie jak dotychczas zamieszczano na stronach internetowych organów administracji państwowej i agencji rządowych zajmujących się wspieraniem przedsiębiorców obszerną informację o charakterze nowych środków, zakresie zastosowania oraz o obowiązujących procedurach. Istotne jest uwypuklenie roli sprawozdania o znaczących zakłóceniach w chińskiej gospodarce w postępowaniu dowodowym i ułatwień, jakie są z nim związane. Należy prowadzić bieżące monitorowanie importu z Chin do Polski pod kątem identyfikacji grup produktowych, w których chińscy producenci mogą zyskiwać nad polskimi przedsiębiorstwami przewagę konkurencyjną dzięki nieuczciwym praktykom. Należy również podjąć działania proaktywne i monitorować oraz identyfikować na bieżąco nowe grupy produktów dumpingowanych lub subsydiowanych, które jeszcze nie powodują nieuczciwej konkurencji względem polskich firm, ale mogą ją powodować w przyszłości. Dotyczy to szczególnie produktów innowacyjnych, zaawansowanych technologicznie lub o znaczącej wartości dodanej.

Monitoring można prowadzić m.in. poprzez przegląd nowych przepisów, wytycznych, planów gospodarczych wydawanych przez różnego szczebla władze chińskie oraz monitoring działań podejmowanych przez nie w stosunku lub na rzecz chińskich przedsiębiorstw (szczególnie państwowych). Działaniami takimi może być np. udzielanie dotacji, przekazywanie wytworzonych przez państwowe jednostki technologii lub know how, wymuszone przejęcia albo fuzje z przedsiębiorstwami prywatnymi, przejęcia przedsiębiorstw zagranicznych. Niezwykle przydatne byłoby usprawnienie obecnych i ustanowienie nowych stałych kanałów komunikacji ze związkami lub innymi organizacjami grupującymi przedsiębiorców dla wymiany informacji dotyczących istniejących lub potencjalnych zagrożeń ze strony nieuczciwej

chińskiej konkurencji. Samodzielne pozyskiwanie i analizowanie informacji dotyczących nieuczciwej chińskiej konkurencji w wypadku wielu przedsiębiorstw, szczególnie z sektora MŚP, przekracza ich możliwości kadrowe i finansowe. Z drugiej strony przedsiębiorstwa i organizacje przedsiębiorstw dysponują wiedzą i informacjami, które są trudne do uzyskania dla administracji publicznej.

Łukasz Sarek – analityk ds. gospodarki Chin w Ośrodku Badań Azji

---

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 12 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie (UE) 2016/1036 w sprawie ochrony przed przywozem produktów po cenach dumpingowych z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej oraz rozporządzenie (UE) 2016/1037 w sprawie ochrony przed przywozem towarów subsydiowanych z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, Nr L 338, 19 grudnia 2017, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R2321&from=EN> [dostęp: 15.01.2018].

Rozporządzenie opublikowano 19 grudnia, a w życie weszło 20 grudnia. Pod poprzednim reżimem prawnym postępowania antydumpingowe znacznie przewyższały liczbą postępowania przeciw produktom subsydiowanym. W niniejszej analizie często wskazuje się tylko na cła antydumpingowe i postępowanie antydumpingowe. Trzeba mieć jednak na uwadze, że zmiany dotyczą również postępowaniu przeciw produktom subsydiowanym, co może wpłynąć na wzrost w przyszłości liczby takich postępowań.

² Treść Protokołu Przystąpienia Chin do Światowej Organizacji Handlu oraz dokumentów towarzyszących dostępne w rejestrze protokołów akcesyjnych do WTO, strona WTO, https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/completeacc_e.htm, [dostęp: 15.01.2018].

³ Wybór państwa odpowiedniego (analogicznego) najczęściej padał na Stany Zjednoczone, Turcję lub Indie. Por. Laura Puccio, *Calculation of Dumping Margins. EU and US rules and practices in light of the debate on China's Market Economy Status*, European Parliamentary Research Service, Maj 2016, [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/583794/EPRS_IDA\(2016\)583794_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/583794/EPRS_IDA(2016)583794_EN.pdf) [dostęp: 15.01.2018].

⁴ To jest poddawane w wątpliwość. Por. głosy prawników, którzy dowodzą, że art 15 protokołu przystąpienia Chin do WTO jest wciąż przynajmniej w części w mocy. Por. Donald Clark, "Market economy status" in China's WTO Protocol of Accession: No, the rule in Article 15(a) didn't disappear after 2016, The China Collection, 12.12.2017, <http://thechinacollection.org/market-economy-status-chinas-wto-protocol-accession-no-rule-article-15a-didnt-disappear-2016/> [dostęp: 15.01.2018].

⁵ Markus Taube, Peter Thomas, *Assessment of the normative and policy framework governing the Chinese economy and its impact on international competition*, THINK!DESK China Research & Consulting, 13.08.2015, <http://www.eurofer.org/MES%2bChina%2bStudy%2bTaube%2bFull%2bVersion-13August15%20F.pdf?wtd=PtBYUhlHvbi3LWG&request=resource&resource=ou061b0&rand=1>, [dostęp: 15.01.2018].

⁶ European Parliament resolution of 12 May 2016 on China's market economy status, Nr 2016/2667(RSP), 12.05.2016, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0223+0+DOC+XML+V0//EN> [dostęp: 15.01.2018].

⁷ Por. badania przeprowadzone przez Komisję Europejską: *Possible change in the calculation methodology of dumping regarding the People's Republic of China (and other non-market economies)*, European Commission Staff Working Document, Impact Assessment, SWD(2016) 370 final, 9.11.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016SC0370&from=EN> [dostęp: 15.01.2018].

Podana liczba to różnica między szacowaną liczbą bezpośrednio utraconych miejsc pracy oraz pośrednio utraconych miejsc pracy w sektorze produkcyjnym a szacowanym wzrostem zatrudnienia w sektorze

handlowym i usługowym związanym z obsługą zwiększonego chińskiego importu. Podana została maksymalna szacowana liczba utraconych miejsc pracy. Przyjęta przez Komisję metodologia wydaje się z kolei zbyt ostrożna i zaniżająca szacowaną liczbę utraconych miejsc pracy. Uwzględnia tylko branże, w których już stosowane są środki ochrony oraz przyjmuje pewne ostrożne założenia dotyczące wzrostu importu. Nie bierze pod uwagę wzrostu chińskiego interwencjonizmu państwowego związanego z charakterem polityki administracji Xi Jinpinga. Nie bierze również pod uwagę, że wraz ze wzrostem wsparcia ze strony organów unijnych przemysł unijny może składać skargi na większą ilość branży, które do tej pory nie były przedmiotem postępowań, ale w których występują już znaczące zakłócenia.

⁸ Robert E. Scott, Xiao Jiang, *Unilateral grant of market economy status to China would put millions of EU jobs at risk*, Economic Policy Institute, <http://www.epi.org/files/pdf/92370.pdf> [dostęp: 15.01.2018].

Liczba 1,75 mln utraconych miejsc pracy to dolna granica przy ostrożnym według twórców raportu założeniu 25 proc. wzrostu importu z Chin. Jest to liczba łącznie utraconych miejsc pracy bezpośrednio (w zakładach produkcyjnych), pośrednio (w powiązanych usługach i podwykonawcach) i w kategorii „responding” (miejsca pracy w innych sektorach utracone z powodu obniżenia PKB i siły nabywczej z powodu spadku zatrudnienia ze względu na miejsca pracy utracone bezpośrednio i pośrednio). Górna granica przy 50 proc. wzroście importu z Chin to ok. 3,5 mln miejsc pracy we wszystkich trzech kategoriach łącznie. Dane w raporcie EPI – nawet te podane jako najostrożniejsze (*conservative*) - wydają się być zawyżone. Jednym z powodów do krytyki jest brak odzwierciedlenia w metodologii EPI wpływu na te branże, w których prowadzone były wobec Chin postępowania antydumpingowe.

Por. np.: Jakub Jakóbcowski, Marcin Kaczmarski, *The EU on granting China market economy status: a compromise or a dodge?*, OSW Commentary, 5.08.2016, <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2016-08-05/eu-granting-china-market-economy-status-a-compromise-or-a-dodge> [15.01.2018].

Należy też również zwrócić uwagę na nieuwzględnienie liczby miejsc pracy stworzonych w usługach i dystrybucji. Z drugiej jednak strony należy wziąć pod uwagę nikłą ilość postępowań UE wobec Chin z tytułu subsydiowania produktów. Jest to spowodowane trudnościami w pozyskiwaniu i analizie danych. W związku z tym ocena skali państwowej interwencji w gospodarkę i wspierania rodzimych producentów oceniana na podstawie wyłącznie prowadzonych przez UE postępowań antydumpingowych prowadziłaby do niedoszacowania wpływu państwa na kształtowanie kosztów i co za tym idzie cen eksportowych, gdyż nie bierze pod uwagę strukturalnych uwarunkowań jak np. system kształtowania płac, zasady i wielkość udzielanych kredytów, ceny przekazywania praw do użytkowania ziemi, ochrona przed upadłością nierentownych zakładów i szeregu innych, które dotyczą o wiele szerszej grupy branż. Kompleksowe podejście EPI do Chin jako gospodarki systemowo poddanej działaniu czynników nierynkowych jest uzasadnione.

⁹ Na podstawie badań Komisji Europejskiej Polska wskazana była jako zwarta gospodarka pod względem odsetka utraconych miejsc pracy (0.13 proc.) po Czechach, Słowacji i Słowenii, a przed Rumunią i Włochami. Liczba utraconych miejsc pracy miałyby wynieść ok 23 tysięcy, a utworzonych ok 2500.

¹⁰ Według najostrożniejszych (*conservative*) szacunków EPI. Maksymalna wartość to 290 tys.

¹¹ W 2015 r. ponad 180 mld euro, w 2016 ponad 174 mld euro. Por. strona Komisji Europejskiej, <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/>, [dostęp: 15.01.2018].

¹² Według stanu z maja 2016 r. 73 cła antydumpingowe nałożone przez Komisję Europejską dotyczyły 56 produktów importowanych z Chin. Por. *European Parliament resolution of 12 May 2016...*, Trend potwierdzają również statystyki za okres styczeń – listopad 2017 r.. Por. *Anti Dumping, Anti Subsidy Safeguard. Statistics Covering the First Eleven Months of 2017*, Komisja Europejska, listopad 2017, 4.12.2017,

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/december/tradoc_156415.pdf [dostęp: 15.01.2018].

¹³ Uczyniły tak np. Niemcy. Por. Łukasz Sarek, *Rysy na chińsko-niemieckiej przyjaźni*, Forbes.pl, 10.06.2014, <https://www.forbes.pl/wiadomosci/rysy-na-chinsko-niemieckiej-przyjazni/vy373dg> [dostęp: 15.01.2018]

i Łukasz Sarek, *Nowe rysy na chińsko-niemieckiej przyjaźni*, 19.06.2016,

<https://skosnymokiem.wordpress.com/2016/06/19/nowe-rysy-na-chinsko-niemieckiej-przyjazni/> [dostęp: 15.01.2018].

Uczyniła tak również Francja. Por. Cécile Barbière, *Allemagne et France font cause commune face au dumping chinois*, Euractiv, 19.05.2016,

<http://www.euractiv.fr/section/innovation-entreprises/news/allemanie-et-france-font-cause-commune-face-au-dumping-chinois/> [dostęp: 15.01.2018].

Por. także Liu Zhen, *Emmanuel Macron all business in Beijing in call for more open trade with China*, South China Morning Post, 9.01.2018, <http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2127539/macron-all-business-beijing-call-more-open-trade-china> [15.01.2018].

¹⁴W kwestii stanowiska niektórych organizacji por.: *Possible change in the calculation methodology of dumping ...*, Przedstawiciele organizacji producenckich a importerów i dystrybutorów zaprezentowali odmienne stanowiska zarówno na uznanie Chin za gospodarkę rynkową jak również na przyjęcie nowych mechanizmów ochrony rynku. Por. dodatkowo np. obszerny dokument przedstawiający stanowisko AEGIS z marca 2017 r.:

China's Market Economy Status: the Commission proposal to change the anti-dumping methodology for Non-Market Economy countries, AEGIS Europe Position. AEGIS, marzec 2017, i *EU must reject Market Economy Status for China*, Europejska Konfederacja Związków Zawodowych, 27.11.2015, <https://www.etuc.org/press/eu-must-reject-market-economy-status-china#.WmTzffZG3CI> [dostęp: 15.01.2018]

¹⁵ *European Parliament resolution of 12 May 2016...*

¹⁶ *The EU on granting China market economy status...*

¹⁷ *Possible change in the calculation methodology of dumping...*,

¹⁸ *More robust anti-dumping rules to defend EU industry and jobs*, Centrum Prasowe Parlamentu Europejskiego, 20.06.2017,

<http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20170620IPR77802/more-robust-anti-dumping-rules-to-defend-eu-industry-and-jobs> [dostęp: 15.01.2017].

¹⁹ *Komisja z zadowoleniem przyjmuje porozumienie w sprawie nowej metodyki antydumpingowej*, Centrum Prasowe Komisji Europejskiej, 3.10.2017,

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3668_pl.htm [dostęp: 15.01.2018].

²⁰ *UE zmienia swoje przepisy antydumpingowe i antysubsydyjne, aby przeciwdziałać zakłóceniom na rynku spowodowanym interwencją państwa*, Centrum Prasowe Komisji Europejskiej, 4.10.2017,

http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-3703_pl.htm [dostęp: 15.01.2018].

To spotkało się z poparciem związków producentów europejskich. Por. *AEGIS Europe welcomes commitment to make new EU trade defence regime effective – the proof is in the pudding*, Centrum Prasowe AEGIS Europe, 4.10.2017,

<http://www.aegiseurope.eu/news/aegis-europe-welcomes-commitment-to-make-new-eu-trade-defence-regime-effective-the-proof-is-in-the-pudding> [dostęp: 15.01.2018].

²¹ *Rezolucja ustawodawcza Parlamentu Europejskiego z dnia 15 listopada 2017 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) 2016/1036 w sprawie ochrony przed przywozem produktów po cenach dumpingowych z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej oraz rozporządzenie (UE) 2016/1037 w sprawie ochrony przed przywozem towarów subsydiowanych z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej (COM(2016) 0721 – C8-0456/2016 – 2016/0351(COD)) (Zwykła procedura ustawodawcza: pierwsze czytanie) wraz z: Stanowisko Parlamentu Europejskiego przyjęte w pierwszym czytaniu w dniu 15 listopada 2017 r. w celu przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/... zmieniającego rozporządzenie (UE) 2016/1036 w sprawie ochrony przed przywozem produktów po cenach dumpingowych z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej oraz rozporządzenie (UE) 2016/1037 w sprawie ochrony przed przywozem towarów subsydiowanych z krajów niebędących członkami Unii Europejskiej,*

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0437+0+DOC+XML+V0//PL#BKMD-11>,

strona Parlamentu Europejskiego, 15.11.2017 [dostęp: 15.01.2018].

²² *Hermine Donceel, Eric Maurice, EU Parliament approves new anti-dumping methodology*, 15.11.2017, <https://euobserver.com/economic/139866> [dostęp: 15.01.2018].

²³ Por. oświadczenie Grupy Europejskiej Partii Ludowej (EPP Group): *Shaping globalisation: protecting jobs against dumping*, strona EPP Group, 15.11.2017,

<http://www.eppgroup.eu/press-release/Shaping-globalisation:-protecting-jobs-against-dumping> [dostęp: 15.01.2018]

A także oświadczenie Sojuszu Socjalistów i Demokratów: *S&D: secure new anti-dumping rules to protect European industries and workers*, strona Grupa Postępowego Sojuszu Socjalistów i Demokratów, 15.11.2017,

<http://www.socialistsanddemocrats.eu/newsroom/sds-secure-new-anti-dumping-rules-protect-european-industries-and-workers> [dostęp: 15.01.2018]

²⁴ „Reprezentatywnym”, czyli o podobnym poziomie rozwoju gospodarczego jak kraj wywozu.

²⁵ Możliwe jest również wykorzystanie kosztów krajowych „jeśli zostanie potwierdzone, że nie są zniekształcone, w oparciu o dokładne i odpowiednie dowody”. Ciężar dowodu spoczywa na eksporterze.

²⁶ Które również nie są sformułowane w postaci katalogu zamkniętego: „Przy dokonywaniu oceny istnienia znaczących zakłóceń należy w stosownych przypadkach uwzględniać odpowiednie normy międzynarodowe, w tym [podkr. aut.] podstawowe konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) oraz odpowiednie wielostronne konwencje dotyczące środowiska”.

²⁷ *MOFCOM Spokesman Comments on the EU's Release of the Amendments to the New Anti-dumping Investigation Methodology*, strona Ministerstwa Handlu ChRL, 21.12.2017, <http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/policyreleasing/201712/20171202691119.shtml> [dostęp: 15.01.2018].

²⁸ *How to make an Anti-Dumping Claim. Guide*. Komisja Europejska, 20.12.2017, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/december/tradoc_156473.12.12.17_final.pdf [dostęp: 15.01.2018].

²⁹ *Commission Staff Working Document on Significant Distortions in the Economy of the People's Republic of China for the Purpose of the Trade Defence Investigations*, Komisja Europejska, Dokument Nr SWD(2017) 483 final/2, 20.12.2017, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/december/tradoc_156474.pdf [dostęp: 15.01.2018].

³⁰ Następne sprawozdanie ma być poświęcone Rosji.

³¹ Np. w marcu 2016 r. *China urges EU to accept its market economy status*, Xinhua, 10.03.2016, http://news.xinhuanet.com/english/2016-03/10/c_135175998.htm [dostęp: 15.01.2018] jak również w publikacjach KPCh: Tu Xinquan (屠新泉), *屠新泉：中国市场经济地位问题的由来与应对* (Tu Xinquan: *Źródła i podejścia do problemu statusu Chin jako gospodarki rynkowej*), <http://theory.people.com.cn/n1/2016/0607/c83865-28417864.html> [dostęp: 15.01.2018].

Dla okresu do sierpnia 2016 zob. też *The EU on granting China market economy status...*

³² Aby poznać aktualny status postępowania ma stronie WTO patrz: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds516_e.htm# [dostęp: 15.01.2018].

³³ *China says new EU anti-dumping methodology "misleading"*, Xinhua, 21.12.2017, http://www.xinhuanet.com/english/2017-12/21/c_136843130.htm [dostęp: 15.01.2018].

³⁴ *Tu Xinquan: Źródła i podejścia do problemu problemu statusu Chin...*

³⁵ *Trade tussle with China tests the global system*, Financial Times, 17.12.2017, <https://www.ft.com/content/15d3a47e-e192-11e7-8f9f-de1c2175f5ce>, [dostęp: 15.01.2018].

³⁶ “替代国”做法依旧 欧盟“犯规”损人不利己 (Stosując metodę „państwa zastępczego Unia Europejska wciąż „narusza reguły” i przynosi tylko szkody a nie pożytek), strona Ministerstwa Handlu ChRL, 25.12.2017, <http://trb.mofcom.gov.cn/article/zuixindt/201712/20171202689605.shtml> [dostęp: 15.01.2018].

³⁷ Podobnie jak argument zaprezentowany przez zastępcę redaktora naczelnego Biura Europejskiego China Daily, że UE poprzez przyjęcie art 15 protokołu przystąpienia Chin do WTO UE złożyła Pekinowi obietnicę uznania Chin za gospodarkę rynkową, w kulturze chińskiej obietnica jest jak dług a długi należy spłacać.

Por. Fu Jing, *US, EU should fulfill WTO vow to fruits of partnership*, China Daily, 12.12.2017, <http://www.chinadaily.com.cn/a/201712/12/WS5a2f157ca3108bc8c6721969.html> [dostęp: 15.1.2018].

³⁸ Strona chińska wskazuje na przeprowadzane reformy systemu przedsiębiorstw państwowych, systemu finansowego i systemu ustalania kursu walut i podatkowego. Wskazuje także, że chiński sukces eksportowy jest przede wszystkim wynikiem czynników ekonomicznych takich jak efekt skali, dywidenda demograficzna oraz duch pracowitości i solidność narodu chińskiego.

Ni Hongfu, *Commentary: China's development deserves market economy status*, People's Daily, 20.12.2017, <http://en.people.cn/n3/2017/1220/c90000-9306563.html>, [dostęp: 15.01.2018].

Nie prezentuje jednak systemowych analiz porównawczych do gospodarek rynkowych. Po 2011 r. Chiny zaprzęstały współpracę z UE w ocenie postępów na drodze do przekształcenia się w gospodarkę rynkową. Insa Ewert, Jan Philipp Pöter, *Market Economy Status for China: Arguments from Brussels and Beijing*, Young China Watchers, 16.07.2016, <http://www.youngchinawatchers.com/market-economy-status-for-china-arguments-from-brussels-and-beijing/> [dostęp: 15.01.2018].

-
- ³⁹ *欧盟颁布反倾销新规 将中国单列为市场严重扭曲经济体 (Unia Europejska publikuje nowe reguły antydumpingowe. Wyszczególnia Chiny jako na gospodarkę podlegającą znaczącym zakłóceniom)*, strona Ministerstwa Handlu ChRL, 25.12.2017, <http://trb.mofcom.gov.cn/article/zuixindt/201712/20171202689609.shtml> [dostęp: 15.01.2018] oraz *欧盟发布首份关于中国市场扭曲的国家报告 (Unia Europejska jako pierwsze sprawozdanie krajowe publikuje sprawozdanie o zakłóceniach chińskiego rynku)*, strona Ministerstwa Handlu ChRL, 25.12.2017, <http://trb.mofcom.gov.cn/article/zuixindt/201712/20171202689611.shtml> [dostęp: 15.08.2018].
- ⁴⁰ Negację instytucji znaczących zakłóceń strona chińska sygnalizowała już w trakcie procesu legislacyjnego np. Tian Dongdong, *Spotlight: EU heightens its protectionism wall by passing new anti-dumping draft law*, Xinhua, 2017.10.04, http://news.xinhuanet.com/english/2017-10/04/c_136658573.htm [dostęp: 15.01.2018].
- ⁴¹ *欧盟反倾销新法方法的WTO合规性分析 (Analiza zgodności nowych metod antydumpingowych Unii Europejskiej z regułami WTO)*, strona Ministerstwa Handlu ChRL, 29.11.2017, <http://chinawto.mofcom.gov.cn/article/ap/tansuosikao/201711/20171102677600.shtml> [dostęp: 15.01.2018].
- ⁴² Por. aktualny status postępowania na stronie WTO: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds515_e.htm [dostęp: 15.01.2018].
- ⁴³ *2016 Report to Congress On China's WTO Compliance*, Biuro Przedstawiciela Handlowego Stanów Zjednoczonych, styczeń 2017, <https://ustr.gov/sites/default/files/2016-China-Report-to-Congress.pdf> [dostęp: 15.01.2018].
- ⁴⁴ *USTR Announces Initiation of Section 301 Investigation of China*, Centrum Prasowe Przedstawiciela Handlowego Stanów Zjednoczonych, 18.08.2017, <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2017/august/ustr-announces-initiation-section> [dostęp: 15.01.2018].
- ⁴⁵ David Lawder, *U.S. formally opposes China market economy status at WTO*, Reuters, 30.11.2017, <https://www.reuters.com/article/us-usa-china-trade-wto/u-s-formally-opposes-china-market-economy-status-at-wto-idUSKBN1DU2VH> [dostęp: 15.01.2018].
- ⁴⁶ Eliana Raszewski, Luc Cohen, *U.S., EU, Japan slam market distortion in swipe at China*, Reuters, 12.12.2017, <https://www.reuters.com/article/us-trade-wto/u-s-eu-japan-slam-market-distortion-in-swipe-at-china-idUSKBN1E62HA> [dostęp: 15.01.2018] oraz Fran Wang, *U.S., EU, Japan Unite to Target China Over 'Unfair' Practices*, Caixin, 13.12.2017, <https://www.caixinglobal.com/2017-12-13/us-eu-japan-unite-to-target-china-over-unfair-practices-101184665.html> [dostęp: 15.01.2018].
- ⁴⁷ Philippe De Baere, Sidonie Descheemaeker, *The new EU anti-dumping methodology and other upcoming changes to the EU anti-dumping rules*, Van Bael & Bellis, 20.12.2017, https://www.vbb.com/media/Insights_News/VBB_Client_Alert-New_EU_anti-dumping_rules-20.12.2017.pdf [dostęp: 15.01.2018].
- ⁴⁸ Łukasz Sarek, *Kwestie gospodarcze na XIX zjeździe Komunistycznej Partii Chin*, Biuletyn Ośrodka Badań Azji Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Akademii Sztuki Wojennej, Nr 11, listopad 2017, s. 11- 25.
- ⁴⁹ Wiele branż i grup produktowych, w których już istnieje silna lub rośnie presja konkurencyjna ze strony chińskich przedsiębiorstw zostało wskazanych w: Łukasz Sarek, *Współpraca gospodarcza Polski i Chin w okresie styczeń-lipiec 2017*, Raport Ośrodka Badań Azji Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Akademii Sztuki Wojennej, sierpień 2017, s. 39.
- ⁵⁰ *Import stali z Chin szkodzi Unii. Protest producentów w Brukseli*, Money.pl, 15.02.2016, <https://www.money.pl/gospodarka/unia-europejska/wiadomosci/arttykul/import-stali-z-chin-szkodzi-unii-protest.168.0.2020008.html> [dostęp: 15.01.2018].
- ⁵¹ Tomasz Furman, *Branża broni się przed tanim importem z Chin*, Rzeczpospolita, 3.10.2017, <http://www.rp.pl/Analizy-Rzeczpospolitej/310039870-Branza-broni-sie-przed-tanim-importem-z-Chin.html> [dostęp: 15.01.2018].
- ⁵² *Continental radę taką daje...*, Transport Technika Motoryzacyjna, Raport „Opony 2017”, s. 55 – 57, www.transporttm.pl/uploads/Opony2017.pdf [dostęp: 15.01.2018].
- ⁵³ *Unijni producenci e-rowerów pod presją Chin liczą na pomoc KE*, PAP, 29.10.2017, <http://www.pap.pl/aktualnosc/news,1145845,unijni-producenci-e-rowerow-pod-presja-chin-licza-na-pomoc-ke.html> [dostęp: 15.01.2018].

⁵⁴ Cezary Łazarewicz, *Kto obroni polskich inwalidów przed Chińczykami?*, wp.pl, 27.09.2015, <https://wiadomosci.wp.pl/kto-obroni-polskich-inwalidow-przed-chinczykami-6027682279694977a> [dostęp: 15.01.2018].

⁵⁵ Bolesław Breczko, *Polski wynalazek może wprowadzić rewolucję w branży energii słonecznej*, wp.pl, 29.11.2017,

<https://tech.wp.pl/polski-wynalazek-moze-wprowadzic-rewolucje-w-branzy-energii-slonecznej-6193002551883905a> [dostęp: 15.01.2018].

⁵⁶ Łukasz Sarek, *Fuzja Alstom z Siemensem reakcją na międzynarodową ekspansję CRRC*, Biuletyn Ośrodka Badań Azji Centrum Badań nad Bezpieczeństwem Akademii Sztuki Wojennej, Nr 10, październik 2017, s. 17- 32.